

Kryminalistyczne znaczenie linii papilarnych w ekspertyzach daktyloskopijnych

Ustalenie tożsamości żywego człowieka – sprawcy przestępstwa lub ofiary, a także identyfikacja zwłok, jest niezwykle ważna w procesie karnym, a zwłaszcza na etapie postępowania przygotowawczego. Obok powszechnie używanych metod identyfikacyjnych, między innymi takich jak badania śladów biologicznych, badania DNA, badania osmologiczne, na szczególną uwagę zasługuje daktyloskopia, która stanowić będzie przedmiot niniejszego artykułu.

Daktyloskopia to słowo pochodzące z języka greckiego – *daktylos* to palec, *skopein* znaczy patrzeć. Człowiek zwracał uwagę na występujące na swoich dłoniach rysunki już w epoce neolitu. Jednak dopiero na przełomie XIX i XX wieku zainteresowano się wykorzystaniem odbitek linii papilarnych do identyfikacji osób. Daktyloskopia jest działem kryminalistyki, który zajmuje się identyfikacją człowieka poprzez śledzenie przebiegu listewek skórnych, czyli linii papilarnych, występujących na palcach rąk, dłoniach i stopach oraz czerwieni wargowej.

Ślady odcisków palców są wiarygodnym materiałem identyfikacyjnym osoby, która zostawiła je na danej płaszczyźnie, ponieważ są potwierdzeniem lub wykluczeniem jej obecności na miejscu zdarzenia. Niezwykłość listewek skórnych, wytworzonych przez zewnętrzne warstwy skóry, polega na ich szczególnych cechach: niezmienności, nieusuwalności i niepowtarzalności. W dzisiejszych czasach, dzięki zaawansowanej technologii, daktyloskopia włącza się coraz aktywniej do udziału w procesie wykrywczym.

Ślady kryminalistyczne w procesie dowodowo-wykrywczym są niezwykle ważne. Pojęcie śladu kryminalistycznego jest rozumiane w sposób różnorodny. Po raz pierwszy wprowadził je austriacki kryminolog Hans Gross, twierdząc, że *śladem jest odcisk, odbitka w podatnym materiale, które mają związek z czynem*¹. Natomiast profesor kryminalistyki Tadeusz Hanausek uważa, że ślady w rozumieniu kryminalistyki to: „wszelkie dające się ustalić w określonym wycinku rzeczywistości następstwa tych zmian, których zespół albo tworzy jakieś zdarzenie, albo jest z tym zdarzeniem ściśle powiązany (np. ślady ucieczki, ślady ukrycia łupu itp.)”².

Ślady kryminalistyczne mają charakter materialny, dzięki czemu można je ujawnić za pomocą zmysłów oraz wszystkich dostępnych środków technicznych wspomagających te zmysły, a później je zbadać.

W literaturze można spotkać wiele różnego rodzaju systematyk śladów kryminalistycznych, które zależne są od zastosowania kryterium podziału. Klasyfikacja ta ma wielkie znaczenie dla efektywności i ekonomiczności praktyki kryminalistycznej.

Najczęściej występujące podziały śladów to:

- według zorganizowania materii tworzącej ślad;
- według miejsca występowania śladów;
- według rodzaju i zakresu badań identyfikacyjnych;
- ze względu na sposób pozostawienia śladów;
- ze względu na wielkość obiektów materialnych;
- ze względu na kierunek działania wypadkowych sił, czyli sposób powstania;
- ze względu na dział wiedzy przyrodniczej, technicznej, kryminalistycznej itp., której metody badawcze zastosowano w analizie śladów³.

¹ H. Gross, *Handbuch für Untersuchungsrichter, Polizeibeamte, Gendarmen, u.s.w.*

² T. Hanausek, *Kryminalistyka zarys wykładu*, Kraków 1996, s. 66.

³ G. Kędzierska, W. Kędziński, *Kryminalistyka wybrane zagadnienia techniki*, Szczytno 2011, s. 30.

Metody ujawnienia śladów kryminalistycznych są różnorodne. Wyróżniamy metody fizyczne, które wykorzystują zjawiska fizyczne podczas ujawniania śladów, np. zjawiska adhezji cząsteczek proszków daktyloskopijnych do substancji potowo-tłuszczowej tworzącej ślad linii papilarnych, do metod fizycznych należą również metody optyczne, czyli takie, które ujawniają ślady za pomocą przyrządów optycznych, np. lup, mikroskopów, metody mechaniczne wykorzystują odkurzacze ze specjalnymi przyssawkami, urządzenia MES, proszki oraz folie daktyloskopijne. Aby ujawnić ślad można przeprowadzić reakcje chemiczne, np. ninhydryny, która w reakcji z aminokwasami znajdującymi się w substancji potowo-tłuszczowej daje produkt o zabarwieniu pomarańczowo-purpurowym. Istnieje również metoda kombinowana, jaką może być, np. fizyczno-chemiczna⁴.

Powstanie śladów daktyloskopijnych jest możliwe dzięki specyficznej budowie skóry ludzkiej, która składa się z kilku warstw. Najważniejsza jest skóra właściwa i naskórek. Skórę właściwą pokrywa siateczka drobnych wypukłości tzw. listewek skórnych oraz leżących między nimi bruzd, tworzących indywidualnie uformowane linie papilarne. Ich rzeźba jest wręcz identyczna jak na naskórku. Na grzbietach listewek skórnych znajdują się pory mikroskopijnej wielkości o różnorodnym kształcie, poprzez co z gruczołów wydzielana jest substancja potowo-tłuszczowa⁵.

Ujawnienie śladów możliwe jest dzięki substancji potowo-tłuszczowej, pokrywającej skórę ludzką. Ta naturalna wydzielina zawiera najczęściej domieszki zanieczyszczeń pochodzących z otoczenia, a powstaje za sprawą trzech rodzajów gruczołów wydzielniczych: potowych ekrynowych, potowych apokrynowych i łojowych. Gruczoły potowe składają się z części wydzielniczej, przewodu wyprowadzającego i ujścia. Część wydzielnicza posiada spiralnie skręconą cewkę, która tworzy kłębek, znajdujący się w tkance podskórnej lub głębokich warstwach skóry właściwej.

⁴ E. Gruza, M. Goc, J. Moszczyński, *Kryminalistyka – czyli rzecz o metodach śledczych*, Warszawa 2011, s. 191.

⁵ Z. Czeczot, T. Tomaszewski, *Kryminalistyka ogólna*, Toruń 1996, s. 222.

Przewód wyprowadzający biegnie od części wydzielniczej na zewnątrz skóry. Na powierzchni naskórka znajduje się ujście gruczołu potowego, które jest lejkowate. W miejscach gdzie występują linie papilarne ujścia kanalików potowych, zwane porami, znajdują się na ich grzbietach⁶.

Mechanizm powstawania śladów linii papilarnych jest następujący:

- za pomocą substancji potowo-tłuszczowej,
- naniesione substancjami barwnymi,
- odwarstwione,
- wgłębione.

Nasze linie papilarne charakteryzują się trzema właściwościami, to tzw. 3N. Właściwość niezmienności linii papilarnych oznacza, że linie papilarne są indywidualne dla każdego człowieka i można przyjąć, że nie ma dwóch osób posiadających identyczny układ linii papilarnych. Linie papilarne zaczynają się tworzyć między 100–120 dniem życia płodowego⁷. Właściwość nieusuwalności linii papilarnych, polega na tym, że bez naruszenia skóry właściwej z listewkami skórnymi linie papilarne nie ulegają zanikowi lub zniszczeniu. Wszelkie uszkodzenia naskórka, takie jak ścieranie, skaleczenia oraz oparzenia nie mają wpływu na rysunek daktyloskopijny, ponieważ powraca on ze wszystkimi szczegółami po ustąpieniu obrażeń i regeneracji naskórka⁸. Właściwość niepowtarzalności, czyli praktyczna niemożliwość powtórzenia się choćby dwóch osób o całkowicie zbieżnych linii papilarnych. Takie same wzory czy poszczególne cechy daktyloskopijne mogą występować u wielu osób, jednak cechy te odznaczają się wielką różnorodnością odmian i wielkości, zaś ich układ i wzajemne po-

⁶ J. Widacki, *op. cit.*, s. 203.

⁷ B. Hołyst, *Kryminalistyka*, Warszawa 1973, s. 219.

⁸ M. Zaniewski, *Identyfikacja osób na podstawie cech indywidualnych linii papilarnych z wykorzystaniem wykresu białych linii* [w:] *Problemy kryminalistyki*, nr 138, Warszawa 1979.

łożenie względem siebie jest całkowicie niepowtarzalne i indywidualne.

Pośród rodzajów wzorów linii papilarnych możemy wyróżnić między innymi:

a) *wzory wirowe*, cechą jaka charakteryzuje ten typ wzoru jest występowanie dwóch lub więcej delt, z reguły położone są po różnych stronach wiru. Wzory wirowe występują w około 30% zbioru wzorów linii papilarnych. Wzory wirowe można podzielić na proste i złożone. Wzory wirowe proste to takie jak: wzory wirowe koliste, wzory wirowe eliptyczne, wzory wirowe spiralne.

Wzory wirowe możemy zobaczyć w zasadniczych odmianach:

- spirala typowa;
- spirala pętlicowa;
- wiry spiralne ślimakowate;
- wzory wirowe jednorodne;
- wiry złożone wielorodne;
- wiry inne (skomplikowane).

b) *wzory pętlicowe*, są najczęściej spotykane, gdyż stanowią ponad połowę wszystkich zbiorów około 60–65%. Wzory pętlicowe charakteryzuje występowanie jednej delty. W zależności od formy, wzajemnego rozmieszczenia i budowy ramion możemy rozróżnić we wzorach pętlicowych prawych i lewych następujące rodzaje i odmiany:

- proste wzory pętlicowe;
- wzory pętlicowe-rakietkowe (jednostronne oraz dwustronne);
- wygięte wzory pętlicowe;
- wzory pętlicowe podwójne (jednostronne i dwustronne);
- pośrednie wzory pętlicowe z tendencją do wirów;
- inne wzory pętlicowe⁹.

c) *wzory łukowe*. są wzorami najrzadziej występującymi wzorami linii papilarnych i stanowią niecałe 10% wszystkich wzo-

⁹ Cz. Grzeszyk, *Daktyloskopia*, Warszawa 1992, s. 66–68.

rów¹⁰. Należą do wzorów najprostszych i najmniej urozmaiconych. Wzory łukowe są to wzoru bezdeltowe.

Wyróżniamy pięć rodzajów rysunku wzoru łukowego:

- łuki proste;
- łuki namiotowe;
- łuki z tendencją do pętlic;
- łuki z tendencją do wirów;
- łuki inne (skomplikowane).

Ślady linii papilarnych ujawniane są przez inspektora techniki kryminalistycznej lub eksperta w laboratorium po przekazaniu zabezpieczonego materiału dowodowego podczas oględzin miejsca zdarzenia¹¹. Czynności wykrywczo-zabezpieczające ślady linii papilarnych podejmowane są w stadium dynamicznym oględzin i w skład ich wchodzi:

- typowanie miejsca, gdzie ślady powinny się znajdować;
- poszukiwanie śladów i ich lokalizacja;
- fotografowanie widocznych śladów;
- ujawnienie niewidocznych śladów;
- kryminalistyczne zabezpieczenie śladów;
- procesowe zabezpieczenie śladów¹².

Ujawnione i zabezpieczone ślady linii papilarnych są wykorzystywane w procesie karnym do:

- wnioskowanie o: liczbie sprawców, płci, wieku, określonych cechach morfologicznych, sprawców oraz ich palców i dłoni i przedmiotach, których dotykali, sposobie działania oraz upływie czasu od pozostawienia śladów;
- do identyfikacji sprawców;
- rejestracji śladów w kartotekach.

¹⁰ Z. Czeczot, T. Tomaszewski, *op. cit.*, s. 229–230.

¹¹ Cz. Grzeszyk, K. Sławik, *Przestępczość a kryminalistyka*, Warszawa 1985, s. 86–89.

¹² J. Bezdziecki, *Współczesne metody i środki ujawniania i zabezpieczania śladów linii papilarnych na miejscach zdarzenia*, Warszawa 1973, s. 5–78.

Ważny wpływ na powstawanie śladów i możliwość ich ujawnienia mają:

- skład i właściwość substancji jaka tworzy ślady linii papilarnych, czy są pochodzenia potowego, czy potowo-tłuszczowego oraz ile tej substancji jest;
- rodzaj powierzchni podłoża: niechłonna, np. szkło, porcelana, metal; średnio chłonna, np. drewno, niektóre tworzywa sztuczne oraz chłonna, np. skóra;
- temperatura otoczenia, która wpływa na wysychanie śladów;
- wilgoć, która w zależności od składu chemicznego śladu decyduje o jego trwałości, np. substancja potowo-tłuszczowa może być ujawniona po 7 dniach przebywania w wodzie;
- czas od pozostawienia śladów linii papilarnych;
- działanie innych czynników, jakimi mogą być: kurz, śnieg czy też deszcz;
- dynamika naniesienia śladu;
- zastosowane metody i środki techniczno-kryminalistyczne do ujawnienia śladów¹³.

Podstawą prawną do daktyloskopowania jest art. 74 § 2 pkt 1 k.p.k., w związku z art. 71 § 3 k.p.k. Takim sposobem jest pobranie odcisków palców i przeprowadzenie wywiadu daktyloskopijnego w Centralnej Registraturze Daktyloskopijnej¹⁴. Dla celów wykrywczych i identyfikacyjnych podstawę prawną stanowi art. 20 ust. 2b ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji w związku z art. 20 ust. 2a. Daktyloskopować można również osoby do badań eliminacyjnych, prowadzonych celem wykluczenia śladów nieistotnych dowodowo. Poddanie się do celów daktyloskopijnych jest dobrowolne i nie ulega rejestracji. Szczegółowo kwestie te regulu-

¹³ K. Baniuk, S. Owczarkowski, *Wilgoć a ślady daktyloskopijne* [w:] *Problemy Kryminalistyki*, Zakład Kryminalistyki Komendy Głównej MO, nr 84, Warszawa 1970, s. 168–181.

¹⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r., nr 89, poz. 555).

je załącznik nr 1 do zarządzenia nr 64 Komendanta Głównego Policji z dnia 17 marca 2003 r. Gromadzone przez Policję zbiory znajdują się w Centralnej Registraturze Daktyloskopijnej, prowadzonej przez Centralne Laboratorium Kryminalistyczne¹⁵.

Materiał porównawczy do badań daktyloskopijnych pobiera się w formie daktyloskopowania podejrzanych, osób które nie mają związku ze sprawą, które chce się wyeliminować. Do wykonania tej czynności używa się tuszu, płytki, wałka oraz karty daktyloskopijnej. Płytke daktyloskopijną trzeba umieścić na krawędzi stołu, który powinien mieć odpowiednią wysokość, by osoba daktyloskopowana mogła swobodnie ułożyć na nim dłoń w pozycji poziomej. Płytka daktyloskopijna musi być czysta. Wyciśnięty tusz na płytkę należy równomiernie rozprowadzić za pomocą wałka. Kolor płytki powinien być czarny.

Podczas pobierania odcisków palców trzeba pamiętać, że każdy fragment może być bardzo istotny dla celów identyfikacyjnych. Źle pobrany odcisk nawet jednego palca lub fragmentu dłoni może później skutkować brakiem możliwości przeprowadzenia pełnych badań identyfikacyjnych śladów z miejsca zdarzenia i w rezultacie niewykryciem sprawcy przestępstwa.

Najpierw pobierane są odciski z palców prawej ręki a później lewej. Zaczyna się od kciuka a kończy na małym palcu. Palce prawej ręki przetaczane są najpierw na płytce daktyloskopijnej, a następnie na karcie zgodnie z ruchem wskazówek zegara, a palce lewej ręki w przeciwnym kierunku. Palce należy przetaczać płynnym ruchem, lekko dotykając podłoża. Każdy odcisk palca ma wyznaczone miejsce na karcie daktyloskopijnej, nie wolno nanosić kilku odcisków w tym samym polu, gdyż odciski staną się całkowicie nieczytelne. Nie pobiera się odcisków palców skaleczonych bądź niezagojonych¹⁶.

¹⁵ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2011 r., nr 287, poz. 1687).

¹⁶ J. Moszczyński, *Daktyloskopia. Zarys teorii i praktyki*, Wydawnictwo Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego KGP, Warszawa 1997, s. 134–138.

Ekspert podejmuje pozytywną decyzję identyfikacyjną, czyli stwierdza, że materiał porównawczy i dowodowy pochodzi od jednej osoby, czyli ustali obecność 12 cech wspólnych.

Ekspertyza identyfikacyjna ma na celu dokonanie identyfikacji człowieka. W przypadku, gdy celem jest identyfikacja podejrzanego przeprowadza się ekspertyzę identyfikacyjną podstawową. Jeśli celem wykonywanej ekspertyzy są ślady, które nie mogły zostać ujawnione na miejscu zdarzenia to mamy do czynienia z ekspertyzą ujawniającą (wizualizacyjną). W ramach ekspertyz daktyloskopijnych dokonuje się innych ustaleń, np. wiek śladu¹⁷.

Znacznie trudniejsze niż daktyloskopowanie osób jest daktyloskopowanie zwłok jest. Wpływ na to ma czas jaki upłynął od momentu zgonu oraz warunki w jakich przebywały zwłoki. Istnieje wiele technik daktyloskopowania zwłok:

1. Za pomocą tuszu, który nanoszony jest na palce poprzez mały wałek daktyloskopijny. Odciski linii papilarnych pobierane są na paski papieru przy użyciu łyżki daktyloskopijnej.
2. Za pomocą proszków, może być używany zamiast tuszu. Odciski pobierane są na elastyczną folię daktyloskopijną. Technika ta jest stosowana w przypadku startych linii papilarnych.
3. Przez okopcenie palców zwłok podgrzanym chlorkiem amonowym lub spalając paski magnezji. Powstały biały osad na liniach papilarnych można łatwo sfotografować.
4. Wykonywanie odlewów za pomocą past silikonowych stosuje się kiedy skóra jest krucha i pofałdowana. Tuszowe odlewy jakie otrzymuje się poprzez zastosowanie tej techniki można nanieść na kartę daktyloskopijną.
5. Fotografowanie jest najbezpieczniejszą metodą utrwalenia obrazu linii papilarnych. Technika ta powinna być stosowana przed każdą próbą daktyloskopowania, gdyż nie uszkadza i nie niszczy skóry palców.

¹⁷ J. Widacki, *op. cit.*, s. 209.

Komenda Główna Milicji Obywatelskiej w 1945 roku przystąpiła do utworzenia Centralnej Registratury Daktyloskopijnej Dzieściopalcowej, a po nie całym roku do Registratury Monodaktyloskopijnej, czyli pojedyncze odciski palców. Sposób w jaki przeprowadza się rejestrację daktyloskopijną określa Decyzja Nr 129 Komendanta Głównego Policji z dnia 6 kwietnia 2013 r. w sprawie prowadzenia zbioru danych o nazwie Centralna Registratura Daktyloskopijna, która ma na celu wykrycie sprawców oraz identyfikację¹⁸.

Do wykorzystywania śladów linii papilarnych niezwykle ważny jest system automatycznej identyfikacji daktyloskopijnej, który w skrócie zwany jest AFIS (AutomatedFingerprintIdentification Systems). System ten jest wykorzystywany do szybkiego porównania śladów linii papilarnych z miejsc zdarzeń z odciskami palców milionów osób, dzięki czemu łatwiej wykryć sprawców przestępstwa. Program komputerowy realizuje zmianę rzeczywistego obrazu linii papilarnych na kod cyfrowy. W procesie automatycznej identyfikacji daktyloskopijnej nie wykorzystuje się wszystkich informacji jakie niosą obrazy linii papilarnych, wybierane są tylko te, które są najbardziej charakterystyczne dla odcisków palców, a więc informacji dotyczące minucji. Obraz linii papilarnych poddawany jest najpierw obróbce cyfrowej, która prowadzi do uzyskania obrazu wyidealizowanego, przypominającego rysunek linii papilarnych o gładkich brzegach, bez przypadkowych przerw i drobnych elementów jakimi są linie szczątkowe czy też kropki.

W procesie wprowadzania obrazów do systemu AFIS można wyróżnić:

- a) etap wczytywania i digitalizacji;
- b) etap cyfrowej obróbki: poprawienie czytelności, wygładzanie, konturowanie, automatyczna klasyfikacja wzorów, ocena obrazu jakości, binaryzacja;

¹⁸ R. Zelwiański, *Aktualne zagadnienia rejestracji daktyloskopijnej* [w:] *Problemy Kryminalistyki*, Zakład Kryminalistyki Komendy Głównej MO, nr 16, Warszawa 1958, s. 677–688.

- c) etap kodowania: ekstrakcja minucji, określenie współrzędnych i orientacji minucji.

System AFIS wykonuje porównania odcisków (kart) i śladów. Typ porównania to:

- karta-karta (karta z bazą kart);
- ślad-karta (ślad z bazą kart);
- karta-ślad (karta z bazą śladów);
- ślad-ślad (ślad z bazą śladów).

Polska policja wykorzystuje od 2000 roku system Morpho, która wyprodukowała firma Sagem. Stanowisko robocze systemu AFIS składa się z komputera ze specjalnym oprogramowaniem oraz skanera. Stanowisko robocze znajduje się w Centralnym Laboratorium Kryminalistycznym KGP oraz laboratoriach kryminalistycznych komend wojewódzkich Policji. Wyniki porównań podawane są w postaci listy kandydatów, na której podane są propozycje identyfikacji, uszeregowane według prawdopodobieństwa kodów, wszystkie porównanie dokonane przez system AFIS weryfikowane są przez ekspertów daktyloskopii. Ekspert sprawdza zgodność układów cech charakterystycznych i podejmuje decyzje o wyniku badań identyfikacyjnych, które zapisuje w ekspertryzie¹⁹.

Ekspertyza jest zespołem czynności badawczych, które wymagają wiadomości specjalnych i są wykonywane przez biegłych na zlecenie organu procesowego i kończą się opinią mogącą mieć charakter samoistnego dowodu w procesie. Ekspertyza wykonywana jest na potrzeby konkretnego postępowania mając charakter konkretny jak również charakter abstrakcyjny, który wyjaśnia ogólnie jakiś problem bądź zagadnienie. Ekspertyza może być wykonywana w sferze taktyki kryminalistycznej (np. sylwetka psychologiczna sprawcy, ocena śladów emocjonalnych, sposób działania sprawcy), jak i w sferze techniki kryminalistycznej (eksper-

¹⁹ J. Moszczyński, *op.cit.*, s. 198–209.

tyza: daktyloskopijna, mechanoskopijna, fonoskopijna, DNA, mikrośladów, toksykologiczna i inne)

Zgodnie z obowiązującym Kodeksem postępowania karnego wszelkie ekspertyzy mogą być wykonywane przez:

- instytuty naukowe lub naukowo-badawcze;
- zakłady specjalistyczne;
- biegłych sądowych;
- każdą osobę, jeżeli wiadome jest, że posiada odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie, wówczas zostaje powołana jako biegły przez organ procesowy²⁰.

Ekspertyza daktyloskopijna jest ukończeniem badań daktyloskopijnych. Polega ona na wykonaniu porównania śladów linii papilarnych z odciskami palców i dłoni osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa. W celach eliminacyjnych jako materiał porównawczy dołączane są również karty daktyloskopijne osób, które mogły zostawić ślady na miejscu zdarzenia, np. pracowników. Podczas ekspertyzy mogą zostać ujawnione ślady linii papilarnych na dostarczonych dowodach rzeczowych.

Aby stwierdzić, że ślad pochodzi od danej osoby musi spełniać on minimalną liczbę cech charakterystycznych budowy linii papilarnych, których kształt i wzajemne ułożenie jest takie samo jak na odpowiadającej śladowi części palca i dłoni. Nie jest dopuszczalne by istniały jakiegokolwiek różnice, których nie dałoby się wytłumaczyć, np. deformacja śladu. Ogólnie w Polsce praktyka daktyloskopijna dowodzi, że 10–12 czytelnych i nie budzących wątpliwości cech wspólnych na dowodowym śladzie i porównawczej odcisku wystarcza by kategorycznie stwierdzić, że są one identyczne, czyli, że pochodzą od tej samej osoby²¹.

Ekspertyza daktyloskopijna powinna zawierać takie elementy jak: część wstępna, opis badanych materiałów, sprawozdanie

²⁰ S. Kozdrowski, *Kryminalistyka wybrane zagadnienia*, Białystok 2012, s. 106.

²¹ E. Gruza, M. Goc, J. Moszczyński, *op.cit.*, s. 332–333.

z przebiegu badań oraz opinię lub wnioski. W części wstępnej ekspertyzy należy podać:

- datę wykonywania ekspertyzy;
- numer ekspertyzy;
- nazwę instytucji, w której wykonano ekspertyzę;
- nazwę organu procesowego zlecającego ekspertyzę;
- datę zlecenia ekspertyzy;
- numer sprawy w związku ze zleceniem wykonania ekspertyzy;
- zdarzenie jakie było przedmiotem wszczęcia postępowania;
- nazwiska osób wykonujących ekspertyzę.

Opis badanych materiałów powinien zawierać:

- informację o śladach linii papilarnych, takie jak: w jaki sposób zostały zabezpieczone, numeracja, czas i miejsce oraz technika ujawnienia śladów, nazwisko osoby, która ujawniła ten ślad;
- opis nadesłanych dowód rzeczowych biorąc pod uwagę miejsce, czas i sposób ich zabezpieczenia, numeracja oraz nazwisko osoby, która je zabezpieczyła;
- wykaz danych personalnych osób, których zostały przesłane karty daktyloskopijne do badań.

Jak wykazuje dotychczasowa praktyka organów ścigania, najbogatszym źródłem informacji o przestępstwie i jego sprawcy jest miejsce zdarzenia, gdzie zabezpieczone są ślady kryminalistyczne, do których najczęściej należą ślady linii papilarnych. Często wynik postępowania karnego zależy od ilości, jakości i trafności zabezpieczonych śladów oraz szybkości zarządzenia przeprowadzenia ekspertyzy. Identyfikacja sprawcy na podstawie śladów linii papilarnych jest niepodważalnym dowodem. Rola daktyloskopii często poruszana jest przez prokuratorów w aktach oskarżenia kierowanych do sądów²².

²² Cz. Grzeszyk, *op. cit.*, s. 230–231.

Opracowanie przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości skutecznych metod, środków ujawniania i utrwalania śladów linii papilarnych oraz na ich podstawie kategoriycznej identyfikacji osób, uzyskują bezsporne dowody na potwierdzenie dokonania czynów przestępnych. Opinia daktyloskopijna może potwierdzić obecność podejrzanego (oskarżonego) na miejscu przestępstwa, a tym samym zdecydować o udowodnieniu mu winy.

W postępowaniu karnym ekspertyza daktyloskopijna uważana jest za ważny i bardzo przydatny dowód. W porównaniu z innym badaniami kryminalistycznymi, z uwagi na bezwzględny zidentyfikowanie sprawcy, należy do najbardziej docenianych w całym procesie karnym. Prokurator w akcie oskarżenia opinię daktyloskopijną uważa jako dowód, który potwierdza winę sprawcy oraz umieszcza ją w wykazie innych dowodów, które podlegają ujawnieniu na rozprawie.

Z całą pewnością można stwierdzić, że daktyloskopia jest jedną z najważniejszych metod identyfikacji sprawców czynów przestępczych. Potwierdza to fakt, że podczas oględzin miejsc zdarzeń przestępczych zdecydowanie najwięcej ujawnia się i zabezpiecza śladów linii papilarnych. Organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości uznają opinię z badań daktyloskopijnych za wiarygodną w procesie ustalania tożsamości osób, a prawidłowo wykonana ekspertyza daktyloskopijna uchodzi za podstawowy środek dowodowy. W relacji z innym badaniami techniczno-kryminalistycznymi z uwagi na kategoriyczne zidentyfikowanie sprawcy należy do najbardziej docenianych w całym procesie karnym. Ma ona swoje stałe miejsce w akcie oskarżenia, w którym prokurator opinię daktyloskopijną wymienia jako dowód potwierdzający winę sprawcy i umieszcza ją w wykazie innych dowodów podlegających ujawnieniu na rozprawie.

Bardzo ważną rolę w procesie zwalczania przestępczości odgrywają Systemy Automatycznej Identyfikacji Daktyloskopijnej, które rozwijają się już od około trzydziestu lat. System ten jest wykorzystywany do szybkiego porównania śladów linii papilarnych z miejsc zdarzeń z odciskami palców milionów osób, dzięki

czemu łatwiej wykryć sprawców przestępstwa. Powszechne wykorzystanie właściwości śladów linii papilarnych przez automatyczne systemy identyfikacji daktyloskopijnej spowodowało, że daktyloskopia, bazująca na niezmienności i niepowtarzalności cech indywidualnych stanowi jedną z podstawowych dziedzin kryminalistyki. Jej znaczenie w zwalczaniu przestępczości ogrywa niepodważalną rolę.